

Nr 317.

Godkänd av första kammaren den 3 juni 1925.

Godkänd av andra kammaren den 3 juni 1925.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom m. m. dels ock i ämnet väckta motioner.

(Andra lagutskottets utlåtande nr 33.)

Till KONUNGEN.

Genom en den 20 mars 1925 dagtecknad proposition, nr 205, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom; och

2) lag om ändrad lydelse av 22 § i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring.

I samband med denna proposition har riksdagen till behandling förehåft sex i anledning av densamma väckta motioner.

Under hänvisning till andra lagutskottets i ärendet avgivna, härvid fogade utlåtande nr 33 och memorial nr 39 får riksdagen

A) anmäla, att Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, men att riksdagen för sin del antagit följande lagar, nämligen

1:o) **L a g****angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom.**

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Bolag eller förening må ej i andra fall än nedan stadgas förvärva fast egendom å landet eller i stad utanför det till bebyggande planlagda området. Lika med stad anses köping eller annan ort, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas.

2 §.

Vad i denna lag stadgas angående inskränkning i bolags eller förenings rätt att förvärva fast egendom har ej avseende å förvärv, som sker omedelbart på grund av stadgande i lag eller jämlikt Konungens medgivande till expropriation, ej heller å förvärv av järnväg.

3 §.

Bolag eller förening må förvärva fastighet, som i den ordning 6 § stadgas prövas äga sitt huvudsakliga värde i åbyggnaden eller huvudsakligen vara avsedd till tomt, upplagsplats eller dylikt eller *att nyttjas till* stenbrott, grus- eller lertag *eller utgöra* torvmosse, vattenfall, fiske eller annan dylik lägenhet.

Prövning, varom nu sagts, åligger Konungens befallningshavande i det län, där fastigheten är belägen.

Sedan fastighet förklarats vara av den beskaffenhet, att bolag eller förening, efter vad nu sagts, må förvärva den, vare det gällande även vid framtida överlåtelser av fastigheten eller del därav.

4 §.

Konungen äger giva bolag eller förening tillstånd att förvärva fastighet av annan beskaffenhet än i 3 § sägs i fall,

1. *att* fastigheten vid tiden för denna lags trädande i kraft ägdes av bolag eller förening och sedermera alltjämt tillhört dylik samfällighet;

2. *att* fastigheten utgör sådan del av ett hemmans avrösningsjord med impedimenter, vilken med hänsyn till ortens förhållanden och i övrigt föreliggande omständigheter prövas icke vara erforderlig för att återstående del av hemmanet skall äga för drivande av självständigt jordbruk *tillräcklig* skogstillgång (*stöds*skog) och icke heller vara att hänföra till sådana till odling tjänliga myrmarker och andra odlingslägenheter, som i anseende till läge, omfattning och jordens beskaffenhet ägna sig för upptagande av självständiga jordbruk eller lämpligen kunna sammanläggas med förutvarande jordbruk (*odlingsområde*); dock att i dylikt fall tillstånd icke utan att särskild anledning därtill föreligger må givas *dels* om hemmanet undergått ägostyckning utan iakttagande av vad i 3 § lagen den 25 juni 1909 (nr 57 s. 1) om in-

skränkning i rätten att erhålla ägostyckning är för där avsedda fall stadgat, dels, så vitt angår Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands och Värmlands län samt vissa delar av Gävleborgs och Kopparbergs län, om till den fastighet, varifrån förvärvet göres, icke behålles stödskog minst motsvarande vad i 5 § sägs, dels ock, så vitt angår odlingsområde, om tillräcklig skogstillgång icke erhålles för därmed avsett nytt jordbruk eller sådant förutvarande jordbruk, med vilket området sammanlägges; skolande vad enligt bestämmelserna i denna punkt förvärvas från hemmanet avskiljas genom jordavsöndring;

3. att fastighetens förvärvande för bolaget eller föreningen såsom innehavare av angränsande fastighet äger avsevärd betydelse med hänsyn till skogsvårdens främjande, dock att i dylikt fall tillstånd icke utan att särskild anledning därtill föreligger må givas, om jordbruket å fastighet, varifrån förvärvet göres, därigenom skulle bringas att upphöra eller märkligen försvagas;

4. att med fastighetens förvärvande är avsett att åt arbetare eller andra hos bolaget eller föreningen anställda personer bereda bostäder eller att genom idkande av jordbruk tillgodose sådana personers behov av livsförnödenheter eller jordbruksprodukter; eller

5. att med fastighetens förvärvande är avsett att främja bildandet av egna hem eller mindre jordbruk.

Prövas eljest i något fall på grund av särskilda omständigheter bolag eller förening böra medgivas rätt att förvärva fast egendom av annan beskaffenhet än i 3 § sägs, äger Konungen giva tillstånd därtill.

5 §.

Till stödskog enligt 4 § första stycket andra punkten skall hänföras

a) inom Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län samt Hudiksvalls, Ljusdals, Bollnäs och Söderhamns fögderier av Gävleborgs län så mycken till skogsbörd duglig och i förhållande till inägorna bekvämt belägen mark, som på hemmanet belöper efter en areal för helt mantal av:

1,500 hektar inom Norrbottens och Västerbottens läns lappmarker ovan odlingsgränsen samt inom Frostvikens, Hotagens, Offerdals, Kalls, Åre, Undersåkers, Storsjö, Tämmäs, Hede, Vemdalens, Klövsjö, Linsälls och Lillhärads socknar i Jämtlands län;

1,200 hektar inom Norrbottens och Västerbottens läns lappmarker nedan odlingsgränsen samt inom Muonionalusta, Pajala, Tarendö och Korpilombolo socknar i förstnämnda län; samt

1,000 hektar inom de övriga delarna av Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län ävensom inom Västernorrlands län och ovan omförmälda delar av Gävleborgs län;

skolande då fråga är om hemman, vars skattetal understiger ett åttondels mantal, den sålunda bestämda arealen höjas med en fjärdedel, dock ej till mera än vad på ett åttondels mantal belöper;

b) inom Nedan-Siljans, Ovan-Siljans och Väster-Dals fögderier samt Envi-

kens och Svärdsjö socknar i Kopparbergs län vad vid verkställt storskifte betecknats såsom hemskog och fäbodskog;

c) inom Värmlands län till skogsbörd duglig och i förhållande till inägorna bekvämt belägen mark av följande omfattning nämligen:

15 hektar medelgod skogsmark och därjämte ett mot tre gånger åkerarealen svarande område dylik mark till varje självständigt jordbruk inom Älvdals härads övre tingslag, Ekshärads och Gustav Adolfs socknar av Älvdals härads nedre tingslag, Vitsands, Östmarks och Lekvattnets socknar av Fryksdals härads övre tingslag samt Bogens socken av Jösse härad;

10 hektar medelgod skogsmark och därjämte ett mot två gånger åkerarealen svarande område dylik mark till varje självständigt jordbruk inom Norra Råda och Sunnemo socknar av Älvdals härads nedre tingslag, Fryksände socken av Fryksdals härads övre tingslag, hela Fryksdals härads nedre tingslag, Eda, Gunnarskogs, Köla, Ny, Mangskogs, Arvika, Älgå, Brunskogs och Boda socknar av Jösse härad, Ransäters, Övre Ulleruds, Nedre Ulleruds och Frykeruds socknar av Kils härad samt hela Nordmarks, Gillbergs, Nyeds och Färnebo härad;

5 hektar medelgod skogsmark och därjämte ett med åkerarealen lika stort område dylik mark till varje självständigt jordbruk inom Stora Kils socken av Kils härad samt hela Näs, Grums, Karlstads, Ölme, Väse och Visnums härad;

skolande följaktligen, då skogsmarken är under medelgodhet, en motsvarande ökning ske av den beräknade stödskogens areal, och må, då skogsmarken är över medelgodhet, en motsvarande minskning kunna äga rum.

6 §.

Åskas sådan prövning, som i 3 § sägs, eller vill bolag eller förening jämlikt 4 § söka Konungens tillstånd att förvärva fast egendom, skall ansökan jämte fångeshandlingen ingivas till Konungens befallningshavande inom tre månader från det fånget skedde. Försittes den tid, eller prövas fastigheten icke vara sådan, som i 3 § sägs, och varder ej heller, där Konungens tillstånd sökes, sådant beviljat, vare fånget ogillt.

Sökes Konungens tillstånd, åligger Konungens befallningshavande, såframt ej förvärvet godkännes enligt 3 §, att insända handlingarna jämte eget utlåtande till Konungen. Innan utlåtande avgives, skall Konungens befallningshavande, där det ej av särskild anledning finnes icke vara erforderligt, över ansökningen höra *kommunalnämnden i orten eller annan kommunal myndighet samt annan* nämnd eller myndighet, som kan antagas äga kännedom om förhållandena, såsom hushållningssällskapets förvaltningsutskott eller egnahemsnämnd.

Över Konungens befallningshavandes beslut i ärende, som nu sagts, må klagan föras i den ordning, som för ekonomimål i allmänhet är stadgad.

Närmare föreskrifter rörande den utredning, som må erfordras för prövning i ärende, som nu sagts, meddelas av Konungen.

Är i enlighet med vad ovan sagts frågan om bolags eller förenings rätt att

förvärva fast egendom ännu ej avgjord, skall beträffande lagfart anses möta sådant hinder, som avses i 10 § förordningen den 16 juni 1875 om lagfart å fång till fast egendom.

7 §.

Medelst inrop å exekutiv auktion äger bolag eller förening förvärva fast egendom utan avseende å dess beskaffenhet.

8 §.

Fast egendom, som förvärvats enligt vad i 7 § sägs, skall åter avyttras inom sådan tid, att lagfart å fång kan sökas, förrän tre år förflutit från det den exekutiva auktionen vunnit laga kraft, därest ej dessförinnan antingen egendomen prövats vara av beskaffenhet, som i 3 § sägs, eller inroparen erhållit Konungens tillstånd att behålla egendomen. Har sagda tid av tre år tillämlupit och visas ej, att dessförinnan egendomen prövats vara av beskaffenhet, som i 3 § sägs, eller att inroparen erhållit Konungens tillstånd att behålla egendomen, då skall, om ej av lagfartsprotokollet framgår, att egendomen är avyttrad, Konungens befallningshavande, med iakttagande av vad i 10 § stadgas, förordna, att egendomen skall säljas å offentlig auktion efter vad nedan sägs. Å sådan auktion må egendomen ej åter inropas av samma köpare. Om vad sålunda stadgats skall erinran införas i det köpebrev, som utfärdas i anledning av den exekutiva auktionen.

Av Konungens befallningshavande meddelat förordnande, som nu är nämnt, vare gällande, ändå att egendomen finnes hava varit av inroparen avyttrad eller sedermera avyttras. I övrigt skall så anses samt med ärendet i tillämpliga delar så förfaras, som hade enligt 28 § utsökningslagen meddelats förordnande om egendomens försäljning till gäldande av fordran, som däri äger bästa förmånsrätt; och skall försäljning ske, ändå att innehavaren av den fordran sådant bestrider. Vad i fråga om fast egendoms försäljning och köpeskillings fördelning nämnda lag stadgar beträffande gäldenären skall i ärende, som nu sägs, lämpas till egendomens ägare, och skall denne vara pliktig att betala kostnad, som ej kan i enlighet med 198 § utsökningslagen gäldas ur den försälda egendomen.

9 §.

Har inrop av fast egendom, varom i 7 § sägs, skett för skyddande av någon inroparens fordran eller rättighet, varför egendomen häftar på grund av in-teckning eller jämlikt 11 kap. 2 § jordabalken, och visas sannolika skäl, att egendomen ej kunnat av inroparen utan förlust avyttras, äge Konungen på därom gjord ansökan medgiva anstånd med egendomens avyttrande efter ty skäligen prövas.

10 §.

Ansökan enligt 8 eller 9 § om tillstånd att behålla inropad fast egendom eller om anstånd med sådan egendoms avyttrande skall sist inom tre år från det

den exekutiva auktionen vunnit laga kraft ingivas till Konungens befallningshavande, som med eget utlåtande överlämnar den till Konungen; och skall med förordnande, som enligt 8 § ankommer på Konungens befallningshavande, anstå till dess ansökningen av Konungen prövats.

11 §.

Med bolag avses i denna lag icke enkelt bolag eller bolag, som driver bank- eller annan penningrörelse eller försäkringsrörelse.

Med förening avses i denna lag allenast ekonomisk förening, vilken icke driver rörelse, som nyss sagts.

12 §.

Vad utöver bestämmelserna i denna lag är om bolags eller förenings förvärv av fast egendom stadgat skall fortfarande gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1925, från och med vilken dag lagen den 4 maj 1906 (nr 21 s. 1) angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom skall upphöra att gälla.

I fråga om bolags eller förenings förvärv av fast egendom, vilket skett före denna lags trädande i kraft, skall i varje särskilt fall tillämpas vad dittills gällande lag därom innehåller.

2:o) L a g

om ändrad lydelse av 22 § i lagen den 27 juni 1896 (nr 41 s. 1) om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring.

Härigenom förordnas, att 22 § i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring skall erhålla följande ändrade lydelse:

22 §.

Åstundar innehavare av hemman, varifrån avsöndring får ske, i annat fall än som avses i 4 § första stycket andra punkten i lagen angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom, att från hemmanet för alltid avsöndra mark, som, ensam eller tillsammans med vad redan kan vara från hemmanet för alltid avsöndrat, utgör mera än vad i 20 § 1 mom. sägs, ankomme på Konungens befallningshavande att, där omständigheterna därtill föranleda, sådant tillåta. Särskilt må vad i sistnämnda lagrum stadgas beträffande Stockholms, Uppsala, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län icke utgöra hinder för sådant tillstånd, där avsöndringen erfordras för egna-hemsanläggningar eller industriella anläggningar eller annat dylikt ändamål.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1925.

B) anhålla, att Eders Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning angående behovet beträffande Värmlands län och de i 5 § av den av riksdagen antagna lagen om förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom omförmälda delarna av Kopparbergs län av ändrade bestämmelser i fråga om vad som skall hänföras till stödskog samt i vad mån motsvarande föreskrifter kunna anses önskvärda jämväl för andra delar av sistnämnda län, än nyss sagts, ävensom för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda;

C) anhålla, att Eders Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning, huruvida och på vad sätt skyldighet må kunna stadgas för bolag och förening, som erhåller tillstånd till förvärv av fastighet jämlikt andra punkten av första stycket i 4 § av den av riksdagen antagna lagen om förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom, att till inlösen av staten och vederbörande kommun hembjuda det sålunda skedda förvärvet, ävensom för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 3 juni 1925.

Med undersåtlig vördnad.
